

MILICA JAKOVLJEVIĆ
MIR-JAM

OTMICA
MUŠKARCA

Beograd, 2023

Šef mladih činovnica

Tmurno jesenje jutro obojilo je u sivo kancelariju građevinskog preduzeća. Tamni oblaci razvlačili su se po nebu, olovni i mrki, a po hladnom jesenjem dahu osećalo se da će pre sneg nego kiša. Na drveću ispred zgrade, čije su krune dodirivale prozor prvog sprata, lepršalo je zaostalo požutelo lišće.

U kancelariji je bilo prijatno jer je peć pucketala, prvi dan založena; osećao se miris gvožđa, fiksa i duvana. Na stolu je bila pepeljara, hartija, pisma, cirkle, lenjiri. Visoki kancelarijski orman s roletnama bio je zaključan, a jedan sto, kao katedra, stajao je u uglu. Na njemu je bila velika tabla s mnogo zabodenih ekserčića. Ugalj prсну i iz peći izleteše varnice. Poslužitelj otvori vrata, popravi stvarčice na stolu i priđe peći. Protrlja ruke, zadovoljan zbog toplote, džarnu žaračem ugalj i izađe u predsoblje.

Malo zatim vrata se naglo otvoriše, u sobu jurnu hladan vazduh i uđe mlad čovek visoka rasta. Pogleda u peć, očigledno zadovoljan što je naložena. Skide vrskaput od engleskog štofa, okači ga na čiviluk, skide i šešir s glave i tada se ukaza energičan potiljak, pokriven gustom crnom kosom. On uze češljic i provuče ga nekoliko puta kroz kosu. Potom ga spusti u džep i priđe prozoru. U okviru prozora ocrta se njegova figura. Na sebi je imao elegantno zagasitoplavo odelo s tankim prugama sive boje. Lepo skrojeno odelo isticalo je široka ramena i snažni stas muškarca.

Nekoliko trenutaka gledao je kako se od Bežanijske kose izvlače još tamniji oblaci. Vetar dunu i razvitla jesenje lišće.

Vrapci prhnuše s grana i odleteše. Dve svrake zagalamiše na drvetu svađajući se. Mladi čovek sede za sto, izvadi tabakeru i zapali cigaretu, uze ključ iz džepa i otvori fioku pisaćeg stola, izvuče crtež i udubi se u njega. Pušio je i gledao popravljajući neke linije. Napravi grimasu, kao da mu nešto nije pravo. Uze drugi prazan tabak i poče da crta po njemu. Ostavi ga i uze veći tabak, iz onog ormara s roletnom. Bio je to opet neki veliki crtež. Skica fasade zarubljena krova, u američkom stilu. Poče nešto da traži po stolu, zazvoni, pojavi se poslužitelj Đorđe.

– Đorđe, gde je moj lenjir, onaj dugački?

– Ne znam, gospodine. Zar nije tu? Da ga nije uzela gospođica Borka. Ona ga ponekad pozajmi.

– Neka ga uzme, ali neka ga uvek vrati na svoje mesto! – strogo odseče mladi čovek.

– Idem da ga donesem. – Poslužitelj izade iz kancelarije, a mladi čovek nastavi da popravlja crtež.

Vrata se otvoriše, oseti se miris šipra.

– Izvinite, gospodine Markoviću, ja sam uzela vaš lenjir. Mislila sam da vam neće danas biti potreban.

– Meni je lenjir uvek potreban. – Ozbiljno je pogledao mladu činovnicu svojim krupnim crnim očima.

Ona je stajala nekoliko sekundi pred njim, gledajući te oči u kojima nikad nije mogla da vidi nimalo topline.

– Izvinite! – prošaputa ona.

– Ništa! – odgovori mladi čovek i spusti pogled na crtež, ne interesujući se više da li je devojka u sobi ili nije.

Brzo se okrenula. Čulo se lako škripanje njenih đonova. Nekoliko koraka je bilo dovoljno do vrata. Čovek podiže glavu baš kad je devojka pritisnula kvaku i osmotri fine listove njenih nogu i besprekorne tanke čarape. Nasmeši se malo i opet spusti pogled na crtež. Vrata se zatvoriše, ali u kancelariji ostade miris parfema mlade činovnice. Inženjer Gradimir Marković skide slušalicu s telefona i okrete pet brojeva.

– Alo! Ovde inženjer Marković. Hteo sam da te pitam šta će ti treća soba na ovako malom prostoru. Bolje da napravimo dve. Nemoguće je napraviti tri sobe na ovako malom prostoru. Jedan prozor bi gledao u svetlarnik. Dođi da se dogovorimo... Znam ja šta ti hoćeš, ali bolje je onako kako sam ti ja kazao... Da, biću u kancelariji do deset. Posle idem da vidim onu zgradu. Dovršena je. Prvog novembra se useljavaju... Solidna građevina. Banka zida. Lako im je da daju milione, a imaće i dobru rentu. Dobro, čekaću te.

Spusti slušalicu i nastavi da crta i da popravlja projekat.

Kad Borku odazva poslužitelj, dve činovnice koje su s njom delile kancelariju prestadoše da rade. Otpoče razgovor:

– A Borka mu opet uzela lenjir.

– Luda! Misli da će se zaljubiti u nju. A on je i ne pogleda. Tako i treba. Ozbiljan mladić. Neće čovek u kancelariji ni s kim da se zabavlja. Mi smo činovnice, a on nam je šef. Borka misli njega da uhvati kao druge. Ovaj se ne da lako uhvatiti. A ona se jutros baš udesila. Jesi li videla njen taftani kombinezon? E, moj brate! Plata joj šest stotina dinara a nosi svilene čarape i taftani kombinezon!

– Znaš s kim se sad zabavlja?

– Znam, s onim sudijom.

– Ostavio je. Videla sam je s jednim, još starijim. Neki penzioner udovac, ali ima kuću i kirije.

– Što se ne uda za njega?

– Ne znam, ona hoće samo iz ljubavi da se uda. Kaže, nikoga dosad nije volela. A jesi li videla njenu sobu? Ima vrlo lep nameštaj! Sofa, pa dve foteljice, šifonjer s ogledalom. Ume ta da živi. Hvata starce, pa ih dobro iscedi, a hoće da se uda za mladog iz ljubavi! Crkava za ovim našim Gradom. Ćuti, evo je!

– Kako te dočeka naš laf?

– Vrlo ljubazno! – prkosno odgovori Borka. – Pita me kako sam, idem li u pozorište ili u bioskop.

– Da te nije pozvao?

– To je moja stvar.

– On je vrlo gord.

– Hm, gord! Svi oni trče za suknjom...

– Ali ne za svakom. Ja sam čula da se Grada ženi jednom otmenom devojkom.

– Kojom?

– Jednog državnog savetnika ćerka. Druži se s Gradinom starijom sestrom. Znaš li njegove sestre?

– Jedna je udata, vrlo lepa. Udala se za nekog rentijera. Ali, muž joj je smešan! Pravo burence. Iz računa se udala. Bogat rentijer.

– Koliko ima sestara?

– Dve. Mlađa je studentkinja. Vrlo je lepa i ozbiljna devojka. Njegov otac ima kuću na Voždovcu.

– Ali on ne stanuje s ocem?

– Hoće čovek da je slobodan.

– Vidi, Ružice, Borkine čarape! Ne znam, Borka, kako možeš da kupuješ tako skupe stvari?

– Štedim pa kupujem. Trudim se da uvek imam finu čarapu i cipelu.

Pričala je sa svojim koleginicama, ali su joj pred očima još bile velike crne Gradine oči, hladne kao jesenja noć. Umirala je od čežnje za njim. Sve je do sada u njenom životu bilo vrlo mučno i bolno... Davati se za novac ljudima koje nije volela, koji su joj bili odvratni, strašno je. Htela je po svaku cenu da pobege iz siromaštva. Muškarci su to zloupotrebili. Borka je gordošću skrivala svoju patnju.

Gradimira Markovića je zavolela zato što nije bio kao drugi. Nije je hteo, iako mu se ona svakim svojim gestom nudila. Nije to ni opažao. Bio je ravnodušan i hladan. Nije mogla da

dokući da li mu se imalo dopada. Na sve moguće načine je pokušavala da izmami makar jedan topliji pogled, ali bez uspeha. I dok su Borku celo jutro i ceo dan mučile misli o njemu, Gradimiru je bilo sasvim svejedno što u susednoj kancelariji jedna devojka luduje za njim. Kao muškarac sve je prozreo, ali to nije pokazao. Ovo je kancelarija, a on je šef. Nije hteo da iskorišćava svoje činovnice.

Vrata se naglo otvoriše i bez kucanja upade krupan, trbušast čovek.

– Hoćeš velike sobe? Ne pali to kod mene, Markoviću. Čim ima više soba, taksiram svaku sobu. Onda je to veliki stan. Napravi ti meni sobičke i malo predsoblje. Ja ću staviti fini parket, pločice u kuhinji, a onda još sijalice, fini moleraj, pa cepnem: hiljadu šest stotina. Bogati, padaju cene stanovima! A svi hoće otmeno. Imam ja iskustva. Treba da zaseniš kiraj-džiju! Napravi mu sve otmeno, ali mu otmeno naplati! Konkurencija ti je danas. Moraš i da podvaljuješ...

– Šta ti sve napriča, čoveče – preseče ga Gradimir. – Ama, ova treća soba će ti biti mračna. U predsoblje jedva da može čiviluk da stane.

– Stisni kako god znaš, ali hoću da mi svaki stan ima: tri sobe, predsoblje, kupatilo, špajz, sobu za devojku. Kaži ti meni samo može li to sve da se izvede?

– Može, ali neće biti kako se meni sviđa.

– Ništa ti ne brini! Ja sam gazda. Videćeš da sam u pravu. I u suteran mi ćušni jedan stan. I na tavan. Gde god može. Poslušaj ti mene, ja sam čovek trgovac.

– Poslušaću te. Napraviću i četiri sobe. Uostalom, tvoja stvar.

– Tako, tako. Oca li im kirajdžijskog! Mnogo zakeraju. Ali, sad ću ja njima da podvalim. Ta će kuća najveću rentu da mi donese. A ne kao ona prva. Prosto mi dođe da čupam kosu kad pomislim koliki je plac onaj idiot upropastio. A šta sam dobio

od toga placa... Kako je tvoj otac? Podiže i on lepu kućicu. Ti si mu pravio plan?

– Ja.

– Jesi l' udario jak temelj i za drugi sprat?

– Dosta su jaki temelji, ali zasad otac neće više da podiže.

Hoće sâm da uživa.

– A šta čujem? Ti se ženiš?

– Kojom?

– Pa, Jovanovićevom ćerkom. Reče mi moja žena.

– Meni to nije poznato. Ko je to tvojoj ženi rekao?

– Tvoja sestra Vukica.

– Vukica? Ona to pravi plan o mojoj ženidbi. Znaš, kad su u kući dve sestre a jedan brat, svaka sestra ima prijateljicu koju bi htela da uda za brata.

– Ja sam se baš bio začudio. Ta Jovanovićeva ćerka mi se ne dopada. Iždžikljalo nešto suvo, visoko, krakato. Ja ti volim žene onako oble, meke...

– Još si ženskaroš?

– Šta ćeš, trče za mnom.

– A koštaju te dosta?

– Ne žalim. Zašto da ne dam na siroto devojčence? Sevap je! Ali, nisam ja baš izdašan. Ne može nijedna od mene kuću da dobije. Jedna me skovitlala kuću da joj kupim! E, dete moje, mislim u sebi, kuće ja čuvam za sebe. A dok si sa mnom, evo ti koliko hoćeš da se lepo obučeš i da si sita. Valjda ću ja da je zbrinjavam za starost... Ama, jel' istina što čuh: vi dobijate da gradite bolnicu u Makedoniji?

– Dobili smo. Na proleće idem u Makedoniju. Volim promenu. Dosadi katkad i Beograd.

– More, i tvoj zet odlično posluje. Prodaje majdan, pa živi od rente. Lepo udadoste Vukicu. Lepa je i vesela ženica. Nije čudno što je lud za njom. Stvarno, dobar ti je taj zet. Ume da zaradi. Bili smo kod njih na večeri. Izgubio sam na pokeru dve hiljade. Opasno igra i tvoja Vukica. Kockaš li se ti?

– Vrlo retko. Ne volim kocku.

– Ti i tvoja sestra Gordana ste izgleda isti. Kaže Vukica da ste pomalo osobenjaci. A ja ti nju volim što je vesela. Ume da primi i slanu i neslanu šalu. Baš smo se lepo proveli. Pa hajde, dođi i ti.

– Nemam ja toliku platu da bih mogao da gubim po dve hiljade za jedno veče.

– Ne moraš se kockati. Dođi da porazgovaramo... Idem. Petljam se s jednim kirajdžijom po sudu. Pet meseci mi nije platio kiriju. Tužio sam ga. Zbogom! Tako, napravi ti meni što više sobičaka!

Inženjeru laknu kad liferant Jokić najzad ode.

Poslužitelj uđe i pozva ga direktoru.

Gradimir uze neke crteže i pođe. U hodniku se čulo kuca-
nje pisace mašine i ženski žagor. On uđe u direktorovu kan-
celariju.

Jedna mlada devojka, gotovo devojčica, zastade u hodniku pred poslužiteljem. On se diže sa stolice.

– Koga tražite?

– Ja sam ovde postavljena.

– A, vi ste juče bili kod direktora.

– Jesam. Kazao mi je da ću raditi u kancelariji s još tri či-
novnice.

– To je ovamo. Povešću vas.

Otvori jedna vrata: – Gospođice, ovo nam je nova činov-
nica.

Sve tri devojke podigoše glavu.

– Vi ste došli na mesto jedne što je otpuštena?

– Jeste.

Mlada devojka priđe i rukova se s činovnicama.

Poslužitelj izađe.

– Ovde je jako toplo, a napolju je hladno – reče mlada devojka.

– Skinite mantil! Eno čiviluka! – pokazala joj glavom Ružica.

Pažljivo su posmatrale novu koleginicu. Imala je bluzicu od vunice boje kestena a po njoj izvezene crvene cvetiće. Suknjica iste boje od kaše dopunjavala je njenu skromnu toaletu. Naslućivale su se lepe linije ispod meke vunene bluze. Kosa joj je bila boje zrelog kestena, sjajna sa zlatnim prelivima. Okačila je svoj jeftini mantil o čiviluk, stidljivo se nasmešila, sela za sto i pogledala po kancelariji. Sve tri opaziše njene oči, čudnovate boje. Bile su kao jesenje lišće, kao staro zlato, blage i tople, posute sićušnim crnim tačkama. Bilo je neke bolećive lepote u tom nežnom pogledu, kao da se iza njega skrivaju brige i patnje. Bio je to onaj melanholičan izraz očiju koje ne znaju za radosti života. Bledo lice mlade devojke, vrlo nežno i fino, pokazivalo je da u kući nije blagostanje.

– Šta treba da radim? – tiho upita nova činovnica.

– Umete li dobro da sabirate? – upita Ružica.

– Kako da ne umem!

– Onda sabirajte ove cifre.

– Šta ste završili?

– Trgovačku akademiju.

– Državnu ili privatnu?

– Državnu. U banci nisam mogla da dobijem mesto.

– Neko vas je morao protežirati za ovo mesto?

– Jedan moj teča. Bez protekcije se ne može dobiti služba.

– Da, da. Potrebna su jaka leđa!

– A koliko imate šefova? Jel' direktor strog?

– Direktor nije strog. Imamo šefa, jednog inženjera, koji je stroži od njega. Taj se nikad ne nasmeje – reče Borka.

– Baš se, Borka, juče na mene nasmešio – reče Jelka.

– Čudnovato. Mora da si mu se dopala, Jelka!

– Misliš? Bila sam u novom mantilu. Možda je moj novi mantil privukao njegovu pažnju. Sigurno nisu moje oči.

– Što, pa ti nisi ružna devojka! – tešila ju je smešeći se Ružica, najstarija u kancelariji.

– Niko ne izjavljuje ljubav mojoj lepoti, a ja se jadna ubih udešavajući se. Pronašla sam i novi puder. Osam dinara kutija, a lice kao sedef. Primećujete li da mi je lice lepše? – Smejala se samoj sebi i zagledala u ogledalce.

– Kako da ne primećujemo! Baš sam htela da te pitam šta to tebe tako prolepšava?

– Sad znate da sam pronšla eliksir mladosti i lepote. Hoćeš, Ružice, da idemo u nedelju u pozorište?

– Slušala sam tu operu. A jedan moj rođak me zvao u bioskop.

– Rođak! Koji rođak?

– Majke mi, rođak. Iz unutrašnjosti je došao, pa hoće da me časti i odvede u bioskop.

Nova činovnica ih je pažljivo slušala. Bile su joj simpatične te devojke. Dve starije su joj se odmah dopale. Ona najlepša i nešto mlađa, Borka, ćutke je nešto prepisivala. Nije mnogo govorila, ali je ispod oka posmatrala mladu devojku.

Napolju vetar poče da savija granje.

– Jeste li se predstavili našem šefu? – upita Ružica mladu devojku.

– Nisam.

– Treba odmah da odete! – posavetova joj Jelka.

Borka podiže glavu i pogleda devojku.

– Gde je ta kancelarija?

– Prva do naše – reče Ružica.

– Znači, odmah da idem?

– Idite! Nema smisla da mu se ne predstavite – reče Jelka.

– Hoćeš li ti, Borka, da odvedeš gospođicu?

– Što da je vodim! Nije ni mene niko vodio. Nek ide sama.

Taj hladan ton bio je neprijatan mladoj devojci.

– Nemojte se plašiti! – ohrabri je Ružica. – To je vrlo lep čovek, fin i ozbiljan! Ako vas mrko pogleda, nemojte misliti da je strašan.

– Bogami, meni se baš dopada što je tako ozbiljan. Prema svima je podjednako učitiv – ubaci Jelka.

– A šta je on?

– Inženjer. Odličan arhitekta, a voli i skulpturu. U slobodno vreme se bavi skulpturom. Na građevini koju su nedavno dovršili, reljefi su njegov rad. Inače je Šumadinac. Otac mu je Šumadinac, a mati rođena Beograđanka. Ja volim Šumadince.

– To su veliki mangupi! – dodade Borka. – Jednog sam poznavala.

– Po jednom nemoj da sudiš o svima – reče Ružica. – Idite, gospođice, on će vas lepo dočekati.

Ružica je želela da malo nasekira Borku, jer je osetila da je ona ljubomorna na ovo nežno i skromno devojčce. Devojčica se diže i izađe.

– Markoviću, pročitajte ovo! Da nije koja od tih šifara vaša? Vi ste učestvovali na konkursu. Sad mi je telefonom javio inženjer Petrović da su ovi projekti nagrađeni. Evo vam šifre! – pokaza direktor Gradimiru.

Mladi inženjer uze hartiju, prelete je očima i usne mu se malo razvukoše.

– Vi ste nagrađeni, jelte?

– Mislim. Ovo je moja šifra: „Akropolj“.

– To je druga nagrada. Bravo! Deset hiljada. Petrović mi je napomenuo da se njemu najviše dopada baš projekat pod šifrom „Akropolj“. E, baš mi je milo! Dobro, dobro, mladiću! Vredni ste. Vi Šumadinci ste ambiciozni! I na tehnicima ste najbolji studenti. Ako, radite samo. Ne treba se zaparložiti. A vi se i skulpturom bavite? Kako napredujete?

– Prilično! To radim uzgred. Portretisao sam ovih dana jednog Ličanina. Sreo sam ga na ulici i dopao mi se njegov lik. Nemam samo vremena. Ujutru kad ustanem, ali treba imati

svoj atelje. Gazdarica se ljuti, kvarim parket. Glina svuda pada. Otac ima jednu veliku sobu na tavanu, pa nameravam od nje da napravim atelje.

– To je zaista izvrsno kad se udruže arhitektura i vajarstvo. Ja sam nekad slikao, pa napustih. E, baš volim što je naš inženjer nagrađen! Nego, još ovo da vam kažem: uzeo sam jednu novu činovnicu. Doći će danas. Svršila je trgovačku akademiju. Učinio sam jednom prijatelju, dosadi mi moleći za nju. Sirota neka devojčica, ima samo majku s malom platicom, i jednog brata. Odredio sam joj šest stotina dinara platu. To da znate. Jedna je otpuštena.

– Znam koja je otpuštena.

– Ovo navalilo sa svih strana, traže službu. Gde toliki svet da postavim. Nego, ako vidite da neka ne radi, predložite da je otpustimo, a drugu da dovedemo. Gde god maknem, skovitlaju me prijatelji da nekog primim. Da imamo još pet ovolikih preduzeća ne bi bilo dovoljno mesta za sve... Hoćete li vi da odete na građevinu?

– Sad idem. Samo da završim još nešto u kancelariji.

– Ja sam jutros bio. Vidim da su svi zadovoljni. Biće to jedna od najlepših fasada u Beogradu. Sad ste i raspoloženi. E, bogami uspeh, a i deset hiljada!

Inženjer je naizgled ravnodušno primio direktorove pohvale, ali je sav blistao u sebi od radosti što je njegov projekat nagrađen. Nije bio u pitanju novac, već uspeh. Prvo će oca da izvesti. Znao je kako se on diči sinom i uživa u svakom njegovom uspehu. I majka će se obradovati zbog deset hiljada. Već je zamišljao oca kako čita novine, briše naočari od zadovoljstva i svakog pita: „Jeste li pročitali za mog Gradimira?“

Žurno je ušao u kancelariju i okrenuo dva broja telefona. Začu se sasvim tiho, bojažljivo kucanje na vratima.

– Slobodno!

Mlada devojka, sva zbunjena i uplašena, uđe u sobu.

– Dobar dan!
– Dobar dan! Da niste vi nova činovnica?
– Jesam. Došla sam da vam se prijavim. Jutros sam stigla na dužnost.

– Vrlo dobro... Jesu li vam kazali šta ima da radite?
– Jesu. Već sam nešto sabirala.

Laka rumen obli joj malokrvne obraze. Gledala je pravo u oči ovog crnomanjastog čoveka koga su joj predstavili vrlo strogim. Osećala je strah od njega, kao nespreman đak kad ga prozovu da odgovara.

– Šta ste završili, gospođice?
– Trgovačku akademiju.
– Jeste li već negde radili?
– Nisam. Ovo mi je prvo mesto. – Govorila je kao đak koga ispituje strog profesor.

– Dobro, gospođice! Nadam se da ćete biti vredni!
– O, ja ću se truditi. Jedva sam čekala da dobijem službu! – uzbuđeno je govorila.

– Kako se zovete?
– Slađana Janković.
– Slađana?
– Jeste.

Inženjerovo lice se razvuče u osmejak. Pažljivo pogleda nežno lice i krhku siluetu mlade devojke.

– Dobro, gospođice – uozbilji se ponovo. – Nastavite posao!

Ona odahnu, pokloni se i izađe. Nije joj se činio baš mnogo strašan. Samo je ozbiljan i vrlo lep. Pravi muškarac. Da, u kancelariji se mora dobro raditi. Ona će raditi. Mama ju je jutros ispraćala, ljubila, plakala i govorila: – Slađana, mala moja, budi pametna i poštena! Znaš da nemaš oca, nemaš zaštite, a dobro znaš kako se mučimo. Hiljadu dve stotine dinara moje plate malo je u Beogradu za nas troje. Tvojih šest stotina će nam mnogo pomoći. Samo lezi na posao i radi. Ni s kim se ne

zabavljaj. Možda ćeš naići i na muškarca koji će ti davati komplimente, ali ti to ne slušaj. Znaš dobro kako je danas teško dobiti mesto.

I s bratom se poljubila kad je pošla. On je odličan đak u osmom razredu gimnazije.

– Sladice – tepao joj je – znaš šta bih najviše voleo da mi kupiš kad dobiješ prvu platu?

– Šta, Nikice?

– Jedno stilo. Hoćeš, Sladice, da mi kupiš? Najjeftinje stilo, ali toliko želim da ga imam.

– More, kakvo stilo? Nemoj, Nikice! Imamo, sine, prečih potreba. Bolje cipele da ti kupi! – reče majka.

Ali za Nikicu je stilo bilo najveća radost i Slađana je obećala da će mu ga kupiti od prve plate. Kad je Slađana otišla u svoju kancelariju inženjer brzo počeo da okreće brojeve telefona.

– Ovde Grada. Ko je to?

– Marica.

– Marice, je li tata kod kuće?

– Gospodin je baš sad pošao u varoš.

– Zovite ga! Imam jednu važnu vest da mu kažem.

Uskoro se začu očev glas:

– Jesi li ti, Grado? Šta to imaš da mi saopštiš?

– Radosna vest, tata! Moj projekat je nagrađen drugom nagradom.

– Šta, tvoj projekat! Ama jel' moguće? Druga nagrada!

– Pa, jel' izašlo u kojim novinama?

– Danas nije. Direktor javio gospodin Petrović. On je bio u žiriju. Ti znaš Kostu Petrovića?

– Znam, znam... Pa šta kaže?

– Poslao tri šifre i ja sam poznao moju.

– „Akropolj“? Je li?

– Jeste. To je druga nagrada deset hiljada!

– Eh, sine, baš si me obradovao! Pa dođi danas da ručaš s nama i da nam pričaš. Znao sam da tvoj rad mora pobediti.

– Znaš, tata, kaže mi direktor kako mu je Petrović rekao da je moj rad bolji od prvoga.

– I ja mislim. Mora tvoj rad biti bolji! – uzbuđeno reče otac. – Čekaj da zovem Gordanu. Marice – vikao je – zovi Gordanu!

– Gordana, gospođice Gordana! – nastade vika po kući.

– Gordana, Gradin projekat dobio drugu nagradu! – uzviknu otac kad devojka dotrča.

– A kolika je nagrada? – ciknu Gordana. – Daj mi slušalicu!

– Deset hiljada! Je li to istina? Što će se mama obradovati kad se vrati s pijace!

Gordana je srdačno čestitala bratu i pozvala ga na ručak.

Inženjer obuče kaput. Taman da izađe kad zazvoni telefon.

– Alo?

Jedan ženski glas se odazva.

– Ne mogu danas da dođem... Uveravam te da ne mogu... Kad je otputovao? Četiri dana će biti na putu? Večeras sam zauzet... Dobro, samo pola sata... Ne mogu više... – isprekidano je govorio Gradimir.

Spusti slušalicu. Raspoloženje mu se izgubi s lica. Namršti se. Ah, ta žena! Šta bi dao da nikada s njom nije ništa imao.

Ne zna se šta je gore za muškarca: ljubavni odnos s devojkom ili sa udatom ženom? On nije hteo obaveze. Izbegavao je svaku vezu u kancelariji i nadao se da jedna zrela, udata žena, sačuvana i lepa, a uz to dama, ume da shvati vezu s muškarcem. A ovo sada, ispašće skandal! Poludela za njim... Svaki čas telefon, zivkanje, dolazi u stan. Zaboravlja da je udata, ne shvata da se kompromituje. Vetar opet nalete na prozor. Zadrhtaše grane na drveću, a nebo se još više natušti. Postade tamnije u sobi. Gradimir stavi šešir i izađe iz kancelarije.

Dva sveta u jednoj porodici

Kuća načelnika ministarstva u penziji Živka Markovića imala je lep položaj na Voždovcu. Sa prozora se videla čitava panorama Beograda. U noći je treperilo bezbroj sijalica, kao hiljade zvezdica prosutih po nebu. Fasade su se odražavale na sivkastom nebu kao kule. Uveče je Beograd bio fantastičan grad iz bajke, a danju velika varoš s visokim zgradama, fabričkim dimnjacima, kupolama i bukom tramvaja i automobila. S njihovih prozora, u svako doba dana i noći, pogled je bio veličanstven.

Oko kuće je bila bašta. Svuda cveće, od prvog prolećnog do poznih jesenjih hrizantema. Puzavica ruža već se vila uz kuću. Marković je sazidao ovu kuću odmah posle rata. Imao je malo ušteđevine, koliko da kupi plac, a ostalo se zadužio. U onoj posleratnoj žurbi, kad su stanovi bili strahovito skupi, i njega je uhvatila groznica da sazida sebi kućicu. Skupe kirije su naterale svet da zida. A kad je još sin inženjer, lakše je doći do kuće. Tako su podigli solidnu i lepu kućicu: parter i sprat. Kirija od partera išla je za otplatu duga *Hipotekarnoj banci*. Sin je stanovao u varoši. Voleo je da stanuje sâm. Kao svaki mladić, da dolazi u koje hoće doba noći, a da ga roditelji ne prekorevaju. Nekad je ručavao kod njih, nekad u varoši kako je posao zahtevao. Dolazio im je češće na večeru da se nauživa čistog vazduha.

Bilo ih je petoro: roditelji, dve sestre i jedan brat.

Bili su dva sveta u kući. Osećao se na njima različit uticaj predaka: šumadijskih seljaka i beogradske gospoštine.

Otac mu je bio Šumadinac, seljačko dete. Sâm se otisnuo u svet, kao i mnoga druga seljačka deca iz Šumadije. Posluživao je i prao sudove učeći gimnaziju, i bio uvek među četvorkašima. Dogurao je do Velike škole i završio prava izgladneo, mršav, bled i izdžikljao... Posle se postepeno napredovalo. Priklonio se uticajnoj partijskoj grupi s uglednim političarima, koji vole da okupe oko sebe mlade ljude. I kao govornik se isticao. Umeo je da deluje na masu i na svoje šefove. Peo se postepeno u karijeri i dospao do položaja načelnika ministarstva. Tu je zastao. Mogao je ići i dalje, ali ga je drugi politički talas zaustavio. Novi režim i drugi ljudi. Penzionisaše ga. Smirio se i sâm. Ideal mu je postala kuća, vaspitanje dece i njihova budućnost.

Žena Živka Markovića bila je iz otmene porodice od stare beogradske gospoštine koja je imala uspomene na velike titule, ali prazan džep, izbledele gospodске fotelje, velike slike u pozlaćenim ramovima i mnogo žitija o ovome ili onome članu porodice. Gledala je visoko, ali se morala spustiti do njega, koji joj se ipak dopao kao mladoj devojci, i pružila mu ruku, što je njemu u prvo vreme i polaskalo. Zasenjivala ga je njena rodbina: bivši ministri na stranim dvorovima, atašei, generali, državni savetnici, nekada visoke ličnosti na dvoru Obrenovića. Bile su mu zagonetne njene gospodstvene tetke i strine, koje su po šifonjerima još čuvale balske toalete od teškog brokata i skupoceni nakit.

Ponosna na svoju rodbinu, gospođa Milka je posle prvog ljubavnog zanosa počela da diže glavu i da daje mužu na znanje da je ona nešto više od njega. Ali, sin šumadijskih polja se prenu kao gorski hajduk i podviknu: „Ti i tvoja rodbina ne možete da vršljate po mojoj kući! Ovde sam ja gospodar, a ako ti nije po volji, možeš ići. Nemoj da misliš da možeš da spavaš do deset. Imaš da ustaneš da mi skuvaš kafu i da ne praviš kiselo lice kad dolaze moji seljaci!“

Šumadinčeva čvrsta volja i strasne oči pobediše mladu ženu. Ne zucnu više ni reči. A i šta je mogla s praznim

gospodstvom? Prestade da mu priča o svojim otmenim babama. Privi se uz njega i kuću. Doduše, i dalje je volela gospodstvo, otmen život i balove. Tu svoju ljubav prenela je na kćer Vukicu. Druga deca, sin i mlađa kći, metnuše se na Šumadinca. Sin vredan, inteligentan, sav se predade studijama. Gorštak, visoka rasta, oštra pogleda, ispade lep muškarac. Kći Gordana bila je ozbiljna, malo romantična ali originalna devojka. Odličan đak u gimnaziji i ambiciozna na oca i brata. I dok je njena starija sestra Vukica kao devojka mislila samo na balove, kavaljere i bogatu udaju, Gordana bi se zavukla u neki ćošak i čitala pesme, gutala romane, učila francuski i zamišljala kako će jednoga dana postati slavna žena.

Nežno majčino srce uživalo je u uspesima dvoje mlađe dece, ali se divila i svojoj Vukici, njenom lutkastom licu i otmenom govoru. Ona je bila sušta slika njene bake, lepotica s plavim očima, samo življa, brbljivija, koketnija. „Vukica će napraviti karijeru“, govorila je mati. „Ona se mora srećno udati.“ Ali s udajom je išlo malo poteže. U posleratnom vremenu ljudi su materijalisti. Traže miraz, a vole i lepotu. Hteli bi i jedno i drugo. A Markovići nisu imali bogzna šta. Kuća je sazidana, ali roditelji žive u njoj. A na posmrtno miraze muškarci ne računaju. I onda, daj žureve u kući. Mati se reši da obnovi veze sa svojom gospodskom porodicom, za koju nije baš mario njen muž. Ubeđivala ga je da to radi zbog kćeri. Neće valjda da ostane usedelica. Gordana će da uči školu, a šta će Vukici škola? Treba je udati i uhvatiti nekoga. Neće niko na noge da dođe ako i roditelji malo ne potrče.

Otvori se kuća za goste. Otpočese žurevi. Mladići su razmišljali: „Lepa je Vukica i slatka, samo nema para. Za udaju – bez novca; za provod – poštena!“ Pojuri mati i u druge salone s ćerkom. I jedne večeri sretoše za nju muža. Debeljušan, mali, proređene kose, ali bogat! Industrijalac. Ima rudnik, kuće, imanje. Od rente da živi. Devojačko srce se bori. Plače

noću i grči se od odvratnosti: ne dopada joj se, kako da ga zagrlji, poljubi! Posle se smiri. Vidi sve druge blagodeti braka. Veliki saloni, elegantan nameštaj, posluga; auto i lepa žena pored neuglednog muškarca. „Pravo slonče!“, dade mu odmah nadimak, ali se udade za slonče. Umela je lukavo da zaludi svoje slonče da poveruje kako je zaljubljena u njega. U toj samoobmani on ju je obasipao poklonima. Ona se malo raskrivi i umesto ljubavi oseti zahvalnost. Bila mu je zahvalna za sav luksuz kojim ju je okružio, a bila je srećna u luksuzu. Volela je sve te raskošne fotelje, ogledala, divane, debele persijske tepihe, vitrine, kristalno i srebrno posuđe... Muž je među tim stvarima bio mala, ništavna stvarčica, ali ona je umela da ga mazi, srećna što joj zavide sve prijateljice. Njihova zavist bila joj je satisfakcija za nedostatak ljubavi.

Tako je proticao Vukičin život. Iz te veze rodilo se dvoje dece – sinčić i ćerkica. Njena majka je bila zadovoljna. Vukica je obnovila gospodstvo njenog devojačkog života. Sedala je u ćerkin auto kao da je njen sopstveni. Nežno je dočekivala zeta, diveći se čak i njegovoj spoljašnjosti „slončeta“. Govorila je da ne vredi poći za lepotana ako nema ništa u kući. A kuća njene kćeri bila je za reklamu. Ljutila se što Gordana neće umeti takav brak da sklopi, pa je vremenom digla ruke od nje. Jedila se i Vukica što sestra izbegava društvo njenih salona: „Zaljubila se u te njene knjižurine! Neće čestito ni da se obuče. Šta će joj one demode toalete i niske potpetice! Ona je lepa, mama. Mogla bih joj naći muža, znaš kakvog! Da bude gospođa. A ona će se zaljubiti u nekog dripca i gulanfera.“

– Hoće! – uzdahnu mati i seti se kako se ona zaljubila u Živka, a posle se mučila. Morala je i da propira, i da pere sudove, da kuva ručak... Nije imala život kao Vukica. Tek docnije je mogla služavku da uzme, ali dok su došli do služavke ruke su joj se nagrdile. Bar kćeri da joj budu srećnije.

O sinu nije brinula. On će se bogato oženiti. Vukica je i njemu već našla dobru devojkicu. Otmena, inteligentna, ima lep

miraz; naslediće imetak jedne bogate tetke. Za njega je lako. On može da bira. Neće njega nijedna uhvatiti!

Gvozdena kapija tresnu i muški koraci odjeknuše po betonu.

– Grada! Mama, evo Grade! – viknu Gordana i istrča u predsoblje da poljubi brata.

– Čestitam, Grado! – vikala je ljubeći ga.

Mati je brisala suze. I ona istrča da poljubi sina. Otac je tapšao sina po ramenu:

– Ovo je šumadijska krv! Takav sam i ja bio u mladosti. A da sam imao uslove još dalje bih doterao. A tvoj rad drugu nagradu! Kažeš da je bolji od prvog projekta?

– Tako je kazao Petrović.

– Prva ili druga nagrada svejedno. Glavno je da će tvoje ime da se spominje. Da li će to posle podne izići u novinama?

– Ne znam. Nisam se video ni s kim iz žirija. Bio sam jutros na građevini. Vidite, četkao sam se pa opet nisam čist.

– Ja ću tebe posle da iščetkam! – reče Gordana. Ona je vrlo ličila na brata. Imala je bademaste oči, dok su njegove bile krupne, okrugle i još crnje od njenih.

– Pa šta kažeš na ovo, Milka? Raduješ li se što ti sin u svemu pobeđuje?

– Šta ti uvek Šumadija! A ko ga je rodio? On je mamin sin... Tvoji su, znaš, bili seljaci, a moji su svi bili školovani ljudi, veliki činovnici, diplomate. Na mamu se on metnuo.

– Na mamu, neka je, jer sam ja i mamu vaspitavao! Samo kad nije na sinove tvoje sestre.

– Ti me vaspitavao! Bila sam ja vaspitana i kad sam došla za tebe. Ti nisi znao nemački, a ja sam ga odlično govorila.

– Velika mi mudrost znati nemački! Celog života vaša mati nabijala mi je na nos njen nemački! A sad ga ni ti ne znaš. Hajde, reci nam nešto na nemačkom! Zaboravila si sve. Kakva korist od znanja koje čovek zaboravi? Ovakvo znanje вреди kao

što tvoj sin ima! Gradi palate! Moraš da zastaneš, da podigneš glavu i diviš se. I to će godinama da stoji. A tvoj nemački brzo izleti iz glave. Kad ste bili mali, htela je guvernantu da uzme; nemački i francuski da naučite. A ja podviknuh: „Kakav nemački i francuski! Ne znaju dobro još ni srpski, a nemački da mi govore. Uspeće oni u životu i bez stranog jezika ako budu vredni i pametni!“ Pa, jesi li se uverila? Grada diže palate iako nije imao guvernantu i ne zna nemački. A tvoji sestrići? Svi kockari i avanturisti! Prodadoše imanje, pa i majčin nakit. A Olgica menja muževe...

– O njoj se, tata, čuda pričaju. Ima, kažu, garsonjeru. Decu ostavila kod oca i majke, a ona pravi orgije u kući – reče Gordana.

– Nije ona više ni za kuću ni za muža. A naša Gordana čita i uči. I ona je tatin sin.

– Tatin sin? Jest, a ne daš mi onu sobicu na tavanu. Ja ću tamo da se preselim.

– To je Grada hteo za atelje.

– Grada će meni da je ustupi. Hoćeš li?

– A šta bi ti s tom sobicom? Imaš svoju sobu.

– Hoću da imam sasvim odvojenu sobu. Ovako nikad nemam tišine.

– A ko pravi larmu? – začudi se mati. – Nas dvoje i ti. Marica je u kuhinji.

– Ko pravi larmu? Pa, svakog dana neko dođe. Tetka Julka kad dođe čuje se i na ulici šta govori. Kartate se uveče, prepirete! Vukica kad dođe digne užasnu buku. Mene to nervira. Ona sobica je divna.

– A šta da radim s onolikim stvarima na tavanu?

– Snesite ih u podrum. Šta će ti te starudije? Grado, molim te, reci tati i mami da mi daju onu sobicu.

– Ti mi, dakle, ne daš tu sobicu da napravim atelje?

– Nije pravo. Ti imaš svoju sobu u gradu.

– Čudni ste, bogami – ljutnu se otac. – Svako hoće separatno odeljenje. E, moja deco, besni ste vi! Ja sam u tuđim kuhinjama spavao dok sam bio gimnazist. Čitao sam pri lojanici. A kakvi su bili moji studentski apartmani. Ćumezi!

– Ja ne tražim, tata, elegantnu sobu. Ono je skromna sobica. Samo da mi je izmalate u ružičasto. Kupiću banatske krpारे pa ću divno da je namestim.

– Sad i taj izdatak, banatske krpारे! A zaboravljaš koliko dugujemo *Hipotekarnoj banci!*

– Neću od tebe da tražim novac.

– Čuješ li, Grado? Tebe će, znači, da opljačka. Ti ćeš joj te banatske krpारे kupiti.

– Ako nije skupo, daću joj.

– Vidiš, daće mi. Ti si zlatan! – skočila je i poljubila brata.

– Zlatan brat kad ima da primi deset hiljada! – uzviknu otac.

– Ne volim ja Gradu samo zbog novca. Ja se uvek ponosim njime. Da znaš kako ti se i moja drugarica Nataša divi!

– Opet ta tvoja Nataša! – naljuti se mati. – Šta ti je ta Nataša i ko su joj roditelji? Videla sam joj oca. Sirotinja...

– Lakše, lakše, ženo! Ako je i sirotinja, to ne znači da nije pošten čovek. I ja sam bio siromah dok sam bio đak. Čestite pantalone nisam imao. A samo jedan par veša, pa sam ga sâm prao.

– Divan je čovek njen tata! Bio je trgovac, pa su bankrotirali i propali. Sad radi u opštini. Muče se, ali ona je zlatna devojka. Poštena, inteligentna i iskrena drugarica! Nije ona kazala da bi se udala za mog brata! Ti se, mama, toga plašiš. Ona mu se divi kao inteligentnom i ozbiljnom mladiću... – govorila je devojka.

– I kazala ti je da to kažeš Gradi. Ostavi, znam ja šta to znači. Divi mu se što je inženjer i ovako lep. Hoće, baš će ga uhvatiti! Ima za Gradu još kako dobrih devojaka. Što si se spajtašila

s tom Natašom? Te s njom u bioskop, s njom u šetnju. Ne odeš do sestre. Vukica se ljuti. Koliko puta mi je kazala: „Što se ona otuđila od mene? Meni dolazi toliko finog sveta, da se upozna, lepo da se provede.“ Bolje ti je s tim svetom da se družiš, nego s kojekakvim fukarama.

– E ja, mama, volim fukaru! Ako je sirota, nije fukara, a finija je i otmenija nego sve Vukičine prijateljice!

– Dosta, nemojte da se prepirete! – umeša se brat. – Ostavi je, mama. Ako je čestita ta njena drugarica, neka šetaju. Ja imam prilike da vidim svakojakih devojaka i u tom otmenom svetu. Je li, ja treba da kupim te banatske krpore. A šta još?

– Setiću se šta mi je najpotrebnije.

– Šta bi ti želela, mama? – okrenu se Gradimir majci.

– Šta bih želela? – razneži se mati. – Ništa, sine, za mene, nego za kuću. Drva! Eto, to je najpreče da kupimo.

– Dobro, mama. Jel' dosta dve hiljade?

– Kako da nije dosta! Hvala, sine. Da te mama poljubi. – Rasplakala se mati od radosti. – Da nije ove otplate *Hipotekarnoj banci*, ništa ti ne bih uzela, sine. Čuvaj za sebe! U banku, pa da i ti sazidaš kućicu. Jedva čekam da otplatimo kuću. Ne računam da imam svoju kuću dok god mi taj dug stoji nad glavom. Baš sam mislila šta ćemo za drva.

– Sad si se osigurala! – reče muž.

– Osigurala sam se zbog tebe. Ti si zimljiv a ne ja. Zimi samo vičeš: „Loži, Milka, soba je hladna!“ A ja štedim drva.

– Nemoj, mama, da štediš. Opet ću ti dati – reče Grada.

– Gordana još hoće tu sobu na tavanu. Treba i nju da ložim.

– Ja, mama, moram da imam sobu za rad. Ti više voliš Vukicu nego mene.

– Volim ja i tebe i nju, ali ti si na svoj način, a s Vukicom se razumem. Ismejavaš njenog Miku, a on je krasan čovek. Vrlo važno što nije lep! Ali punu kuću ima. I prema meni je

uvek pažljiv. Zar nije i prema tebi? Ja, bogami, kad god odem počaste me, provozaju, još mi Vukica uvek tutne poneku stotinaru.

– To nije brak iz ljubavi. Oni se samo lažu. Vukica ga ne voli. A ja ne mogu da zamislim da se udam iz računa. Samo, divim se Vukici kako je umela da ga uveri da ga voli. On zamišlja da je ona zaljubljena u njega, a ja znam kako ga ona voli... Čula sam sve...

– Šta ti znaš? Ne znaš ti ništa! Vidi ti šta ona govori! – naljuti se otac. – Šta si čula? Govoriš protiv rođene sestre. Divno, bogami!

– Ja protiv sestre? Kako ti to shvataš, tata! Zar mi među sobom ne smemo otvoreno da razgovaramo?

– Ti ako znaš, mi ne znamo. Koliko ja vidim, Vukica je vrlo dobra žena, nežna prema mužu i dobra mati – ljutio se dalje otac.

– Možda. Neka bude kako kažete. Vi uvek više volite nju, jer vas zasenjuje bogatstvom svog muža. Ja neću imati nikad takvo bogatstvo, niti ga tražim, a najmanje ću ga tražiti pomoću braka, pa posle da varam muža!

– Hoćemo li da ručamo? Ja sam bogami gladan! – prekide ih Grada.

– Kako da nećemo! Već je postavljeno. Izvini, sine. Da sam jutros znala da ćeš doći, bolji ručak bih spremila.

– Znam ja, mama, da je tvoj ručak uvek dobar.

Otac i mati izadoše prvi, a brat zastade, zagrlji sestru i ozbiljno joj reče:

– Ma šta znala o Vukici, roditeljima to ne govori. Ona će se već sama snaći u svakoj situaciji. Vukica je veštija i lukavija od tebe. A roditeljima ne treba da zadaješ bol. Ovo što si kazala njima, bolje reci Vukici.

– Dakle, i ti znaš?

– Ne znam ja ništa.

– Znaš, pa čutiš.
– Onda se ugledaj na mene! Ni u čiji brak ne smeš da se mešaš.

– Zar je to mešanje što sam rekla pred roditeljima?

– Mama je tako shvatila.

– A zar nije bolje da i oni Vukici kažu? Ja ću da joj kažem. To je brat od tetke te Jovanovićeve. Advokat. I ona ide njoj naruku zbog brata, ali nagrada za to je da Vukica utiče na tebe da se oženiš Jovanovićevom. Gadno mi je sve to! Kad ga je uzela za muža neka ga poštuje i bude mu verna iako ga ne voli! Ja ga sažaljevam. A ona je još i majka! Ima tako zlatnu decu. Onu dečicu volim. Ne podnosim udate žene koje varaju muževe a iskorišćavaju ih materijalno.

– Hajde, nemoj toliko da se žestiš. Takav je život. Muškarci retko veruju u ljubav, zato se teško i odlučuju za ženidbu.

– Ali, ni devojke više ne veruju u ljubav... A koliko ćeš ti meni da daš od te nagrade? Hoćeš da mi daš hiljadu dinara?

– Hiljadu! A šta će tebi hiljada?

– Da imam. Neću sve odmah da potrošim. Ako potrošim jedno tri stotine za moju sobicu, ostalo ću da čuvam, da imam džeparac. Ponekad mi se ide u bioskop, a kad zatražim od mame ona odmah zakuka: dug *Hipotekarnoj banci!* Ovako, ja ću ovo da raspodelim na tri-četiri meseca. Neću ni pet para da im tražim. I platiću madam za francuski.

– Daću ti! A ti o Vukici nemoj više njima da govoriš. Reci njoj.

– Vi to utvrđujete pazar? – nasmeja se otac otvorivši vrata.

– Jel' te mnogo opljačkala, Grado?

– Nije mnogo! Skromna je ona, tata.

– Gordana – pozva je mati. – Daj čaršav! Postavi u trpezariji. Marica postavila u kuhinji, a ti znaš da moj sin ne voli u kuhinji da ručava.

– Divan je ručak, mama – reče Gradimir.

– Uzmi, sine! Ovo je najlepše parče! Dobar mamin sin! Devojke pocrkase za njim! Ima koga i da vole. Ali, moj sin neće da se zaleti...

– Ovakav sam isti bio i ja! Zato si ti mene i volela – ubaci otac.

– Vi ste se, tata, uzeli iz ljubavi?

– Ona je htela da izvrši samoubistvo ako je ne daju za mene.

– Što ti voliš budalaštine da pričaš! Ali, i ti si se bio zaljubio u mene. Priznaj!

– Mama je bila vrlo lepa devojka – ubaci Gordana. – Bila si lepša od tvojih sestara.

– Ne znam da li sam bila lepša. To neka kaže vaš otac.

– Ostarili smo, ženo, pa sam zaboravio kakva si bila u mladosti! – šalio se Živko. – Davno je to bilo.

– Mama je, bogami, još mlada! – izjavi sin.

– Pa, mlada... Uzela šestu deseticu – šalio se otac.

– Briga mene za moje godine! Nego, Grado, tvoj rođendan je u novembru. Uzimaš trideset četvrtu. Kako godine prolaze! Na tvoj rođendan ću lep ručak da spremim... Je li da nije mnogo kiseo kupus? Prala sam ga u tri vode.

– Odličan je, mama! Taman kako ja volim.

– A vino, Milka?

– Jaaj, zaboravila sam! Vukica nam poslala jedan balon; divno iskri u čaši. Trči, Gordana, donesi!

Posle ručka Gordana pokupi tanjire i stavi čipkani čaršav na sto. Otac se uvali u fotelju pored prozora.

– Što tata ume da zauzme mesto! – dirala ga je Gordana.

– Ovu fotelju na dam nikom! Kad sam ja u kući, ovo je moje mesto. Sednem ovako pa posmatram Beograd. Bože, kakva je to bila varoš kad sam ja bio velikoškolic. A sad se mnogo brzo podiže... Odavde vidim i kad će kiša. Natuštilo se od Zemuna. Samo što ne grune.

– More, da ne padne sneg?

– Je li, sine, šta misliš o današnjoj političkoj situaciji? – poče otac.

– Sad ćete vi da razgovarate o politici – ljutnu se mati.

– Čekaj, prvo ja da pitam nešto Gradu. Napravi li, sine, plan onome za kuću?

– Napravio sam jedan, sad treba drugi. Što je to zelenaš! Hoće mnogo sobičaka, pa da cepne kiriju.

– A koliko ćeš ti njega da cepneš za tvoj plan?

– Nisam se pogodio.

– To si pogrešio – našali se otac. – Sad tvoja mama ne zna koliko procenata ima ona da dobije! Vidiš, ja mu ništa ne tražim...

– Zato što znaš da ću ja da tražim. Sve se meni lupa o glavu...

– Tebi! Zar ja ne donosim penziju? Nego, znaš, sine, dočepa ti ona prvog pare. Ona sve raspoređuje... Imam ličnu penziju, a od nje moram džeparac da tražim.

– Što? Valjda sam raspikuća!

– U kakvoj kući si živela i nisi! Moram da te pohvalim... Ali, to je moje vaspitanje! I ti, sine, imaš ženu da vaspitaš!

– Da sam ja bila rđava, što bi ti mene mogao da vaspitaš! Nego, moraš priznati da sam dobra žena. A vi Šumadinci vrlo ste ludoglavi!

– Bolje reci žestoki! Takvi smo mi, ali takvi se probijamo svuda. Šumadinci probiše Solunski front, a ne tvoji Beograđani...

Otac i sin razvezoše razgovor o spoljnoj politici. Gordana je pažljivo slušala razgovor; uplitala se i ona. Nju je politika zanimala koliko zanima prosečne žene i koliko može da utiče na stanje njene porodice. Tata je bio penzioner, brat u nezavisnom preduzeću, slobodna profesija. Svejedno joj je bilo ko će biti na vladi. Bojala se, doduše, promene predsednika opštine, da Natašin otac ne bi bio otpušten, jer čim je promena u opštini nastaje redukcija! Ali, živo je pratila razgovor oca i brata i čudila se šta sve njen brat zna. Gledala ga je dok je govorio i

mislila: „Baš bi moja Nataša bila za njega!“ Verovala je da poznaje Natašu kao samu sebe i od sveg srca bi preporučila bratu da je uzme za ženu.

Grada pogleda u sat: – Gle, već je pola tri. Moram da idem. Ala je lepo vama ovde! Imate lep pogled.

– Zato retko izlazimo posle podne. Šetamo po bašti, izađemo pred kuću, odšetamo do crkve. Više ne bih mogao živeti u varoši. Znaš da smo našli deset kila oraha od našeg stabla?

– Deset kila! – potvrdi i mama. – Znaš kako su krupni! Nijedan nije koštunjav. Hoću da umesim kiselu štrudlu s orasima. Reci kad ćeš da dođeš.

– Mogu prekosutra! A hteo sam i da te zamolim nešto, mama. Letos kad sam bio u Dalmaciji upoznao sam se s jednim Dalmatincem. Sretoh ga pre neki dan. Ovde je dobio mesto činovnika u banci. Vrlo fin mladić! Išao sam i njegovoj kući, lepo su me dočekali. Pozvao bih ga na jedan ručak i doveo k vama. Možeš li da spremiš? Ja ću ti dati da kupiš jedno prase.

– Kako da ne mogu, sine! Samo ti meni kaži koji dan hoćeš.

– Javiću! E, doviđenja, mama! Marice, palačinke su bile izvrsne! – pohvali devojkicu. – Evo, da vas častim! – Dade joj bakšiš.

– Kad su samo gosti zadovoljni. Hvala! Vi meni uvek bakšiš...

– Lepa bašta! – Grada zastade i pogleda unaokolo. – Još imate hrizantema?

– Sad je to moj posao – pohvali se otac. – Ništa lepše nego kad penzioner stekne kućicu pa radi u bašti. Kazao sam Milki da ću dogodne da zasadim malo luka, krompira, patlidžana i zeleni. Celo leto da ne kupujemo. A ovde ima dosta mesta za cveće.

– Gospodine, zovu vas na telefon! – dotrča Marica.

- Mene? – zapita Grada.
- Vas. Gospođa Vukica zove.
- Vukica mi čestita! Vi ste joj valjda javili za moju nagradu?
- Ja sam joj javila – reče Gordana.
- Zvala me doveče na večeru – pohvali se Grada.
- Pa idi, sine! Ja volim njoj da odem. I ona i Mika divno me dočekaju... A Mika tebe voli i ceni.

Ispratiše ga, pa uđoše u kuću. Kiša usitni, fina, jesenja, kao izmaglica. Kapi su se slivale niz prozore kao istopljena magla... Jesenje lišće se tiho otkidalo i padalo na zemlju, razmekšanu od kiše.

Beleška o autoru

Milica Jakovljević Mir-Jam rođena je u Jagodini 22. aprila 1887. godine.

U Kragujevcu je završila osnovnu školu i devet razreda učiteljske škole.

Bila je učiteljica u Krivom Viru 1907–1913. Tokom Prvog svetskog rata živela je u Kragujevcu, a godine 1919. prelazi u Beograd i bavi se novinarstvom u *Novostima*, *Štampi* i *Vremenu*.

Od 1926. do 1941. godine radila je u *Nedeljnim ilustracijama*, u kojima je objavljivala priče i ljubavne romane u nastavcima. Govorila je francuski i ruski. Nikada se nije udavala.

Pod pseudonimom Mir-Jam objavila je romane: *U slovenačkim gorama*, *To je bilo jedne noći na Jadranu*, *Greh njene majke*, *Otmica muškarca*, *Nepobedivo srce*, *Ranjeni orao*, *Samac u braku*, *Mala supruga*, i zbirke pripovedaka: *Dama u plavom*, *Devojka sa zelenim očima*, *Prvi sneg*, *Časna reč muškarca* i *Sve one vole ljubav*.

Posthumno je objavljena njena nezavršena autobiografija *Izdanci Šumadije*.

Napisala je i pozorišne komade: *Tamo daleko* i *Emancipovana porodica*.

Najslavniju dramatizaciju *Ranjenog orla* načinio je Borislav Mihajlović Mihiz, a po njenim romanima snimljene su i televizijske serije.

Milica Jakovljević bila je rođena sestra biologa, književnika i akademika Stevana Jakovljevića.

Umrla je 22. decembra 1952. godine, a to, nažalost, nisu zabeležile nijedne prestoničke novine.

**Knjige Milice Jakovljević Mir-Jam
u izdanju Izdavačke kuće TEA BOOKS d.o.o.
(digitalna i/ili štampana izdanja)**

- Časna reč muškarca (priče)
Dama u plavom (priče)
Devojka sa zelenim očima (priče)
Greh njene majke (roman)
Izdanci Šumadije (autobiografija)
Mala supruga (roman)
Nepobedivo srce (roman)
Otmica muškarca (roman)
Prvi sneg (priče)
Ranjeni orao (roman)
Samac u braku (roman)
Sve one vole ljubav (priče)
To je bilo jedne noći na Jadranu (roman)
U slovenačkim gorama (roman)